

پېنج ھەلبژاردن لە ساڵى ۲۰۲۴ كە فۆرمى نەزمى جيهانى دەستنيشان دەكەن

(ن: Paris (AFP)

وهرگيرانى لە ئینگليزيهوه: پېنوس

لەگەڵ ئەوهى لە ساڵى ۲۰۲۴ دا نيوهى جيهان بهرەو سندووقهكانى دەنگدان دەرۆات و نزيكهى ۳۰ ولايش بهرەو ھەلبژاردنى سەرۆكايهتى دەچن، لێرەدا چاوخشاندىكى ئازانسى فرانس پريس سەبارەت بە پېنج لە گرنگترين ھەلبژاردنەكانى جيهان لە ساڵى داھاتوودا دەخەينه ڤوو.

جاريكى تر كېپرکى ترامپ و بايدن؟

لە 5ى ئەم مانگەدا دەيان مليون ئەمريكى (60) ھەمىن سەرۆكى ئەمريكا ھەلدەبژيرن، ئەمەيش لە كېپرکىبەكدا كە دەتوانيت جو بايدن تا تەمەنى 86 ساڵى لە پۆستەكەيدا بمينيتەوه. چەندان راپرسى دەرى دەخەن، زۆر بەى دەنگدەران پييان وايە سەرۆكى ديموكراتەكان تەمەنى زۆرە بو ئەوهى ببيتە فەرماندەى گشتىي ھيزە چەكدارەكانى ئەمريكا، ھەرچەندە دۆنالد ترامپى ركبەرى، تەمەنى ۷۷ سالە. سەرەراى ھەموو بيئەوبەردەكان و چەندان دادگەيىکردنى تاوانكارى كە بەسەريدا سەپنراوه، ترامپ كانديدى جەماوهرى بەرەى كۆماريەكانە لە ھەلبژاردنى سەرۆكايهتى ساڵى ۲۰۲۴ دا.

قەلمبازى پوتين بو ماوهى شەش ساڵى ديكە

فلاديمير پوتين لە ماوهى ۲۳ ساڵى رابردوودا سەرۆكى ڤووسيا بووه. لە ساڵى ۲۰۲۰ دەستورى ھەموار كردهوه بو ئەوهى تا ساڵى ۲۰۳۶ لە دەسەلاتدا بمينيتەوه، ئەمەيش واى كرد ماوهى دەسەلاتەكەى لە ستالين دريژتر بيت. بە لەبەرچاوغرتنى جەنگى ئۆكرائنا و بيدەنگى ئۆپوزيسيون، بەدووريش دەزانريت لە ھەلبژاردنى سەرۆكايهتى لە مانگى ئازارى ئەمسالدا ھىچ كەسيك دژى بوەستيتەوه.

ركابەرە كۆنەكەى، ئەليكسى ناڤالنى (Alexei Navalny) سزای ۱۹ سال زیندانى بەسەردا سەپندراره. ركبەرهكەى ترى، ئیگور گيرکین (Igor Girkin) نیازی خوی بو كانديدکردنى بو پۆستى سەرۆكايهتى راگەياندووه، بەلام ئەویش بو ماوهیهكى دیارینهكراو لە زینداندايه.

ناریندرا مۆدى و یاریی گەورەى دەسەلات

نزيكهى يەك مليار ھیندى لە مانگەكانى نيسان و ئاپاردا دەچنە سەر سندووقهكانى دەنگدان بو ئەوهى دیارى بکەن كە ئايا ناریندرا مۆدى، سەرۆكۆهزیرانى ھیندستان و پارتى نەتەوہپەرستەكەى، پارتى بى جى پى، بو خولى سېپهە لە دەسەلاتدا دەمپننەوه یان نا.

پرهخنه گران ده لاین سهرکه وتنی سیاسی مودی، بهنده به پشتیوانی زیاتر له ملیاریک هیندوس و یاریکردن به ئاگری دوژمنایه تی بهرام بهر که مینه موسلماننه کانی هیندستان. سهره پای سهرکوکردنی ئازادییه مهده نییه کان، مودی چانسی به هیزی هیه له ههلبژاردنه کانی داهاتوودا و، لایه نگرانی ده لاین پیگه ی هیندستانی له سهر شانوی جیهانی به هیز کردوه. دوا ی پروسیا و ئه مریکا و چین، هیندستان له م ساله دا بووه چوارهم ولات که پشکینه ریکی بیسه رنشین (کشتی ئاسمانی چاندرایان -3) له سهر مانگ بنیشیته وه [1]. ئه م ولاته به نیازه تا سالی ۲۰۴۰ که شپوو و کشتی ئاسمانی بو سهر مانگ بنیریت.

تاقیکردنه وه ی ئه وروپا بو پۆلیسته کان

له مانگی حوزهیرانی سالی ۲۰۲۴ گه وره ترین ههلبژاردنی نیوده وه له تی له جیهاندا به پیره ده چیت و زیاتر له ۴۰۰ ملیون دهنگه ر له ۲۷ ولاتی یه کیتی ئه وروپا، ۷۲۰ ئه ندای پهرله مانی ئه وروپا هه لده بژیرن. دوا ی ئه وه ی راستره وه کان له هوله ندا و ئیتالیا ده سه لاتیان به ده ست هیئا، ئه م ههلبژاردنه ده بیته تاقیکردنه وه یه ک بو ئه وه ی ئایا ئه وروپا پشتگیری پۆلیسته راستره وه کان ده کات یان نا.

یه که م ئا فره تی سه روکی مه کسیک

کلودیا شینبوم (Claudia Sheinbaum) ی چه پگه را و سه روکی پیشووی شاره وانی شاری مه کسیک و ژنیکی بازرگان که ره گ و ریشه که ی ده گه ریته وه بو خه لکی ره سه نی مه کسیک، هه ردووکیان کیپرکی ده که ن بو ئه وه ی له ههلبژاردنه کانی مانگی حوزهیرانی ۲۰۲۴ ی مه کسیدا میژوو تومار بکه ن و بینه یه که م سه روکی ژن له ولاتیکی خاوه ن نه ریتی پیاوسالاری.

سه روکی پیشووی شاره وانی مه کسیک سیتی به نوینه رایه تی حزبی سه روککوماری ئیستای مه کسیک، خوی بو ههلبژاردنه کانی سه روکایه تی مه کسیک کانید ده کات. هه ره ها خوشیتیل گالفیس (Xóchitl Gálvez) کانیدی هاوپه یمانی حزبه ئوپوزیسیونه کانی حکوومه ت بو سه روکایه تی ده بیته. راپرسییه سه ره تایییه کان ده ری ده خه ن که شینبوم پیشهنگی گرتوه.

[1] – هیندستان بو به چوارهم ولات که بتوانیت بگاته سهر پروی مانگ له دوا ی ئه مریکا، یه کیتی سو قیه تی پیشوو و چین، به لام هیچ کام له و ولاتانه، پیشتر نه گه یشتوونه ته جه مسه ری باشووری مانگ که رووبه ره که ی بو جووله ی کشتیه ئاسمانیه کان به شوینیکی سه خت داده نریت.

سه رچاوه:

<https://www.france24.com>